

dosya

Çocuğun büyüdü dünyası

Yaşlara
göre oyuncak
seçimi

Oyunun
yararları

Zeka gelişimi
üzerinde oyunun
etkileri

Şiddet içerikli
oyun ve
oyuncakların
etkileri

OYUN & OYUNCAKLAR

Çocukların yaratıcı düşüncelerini ve yaşama daha farklı açıdan bakmalarını sağlıyor oyun ve oyuncaklar. Yararlı olabilmeleri için ise oyunların içeriği ve oyuncakların işlevleri çok önemli.

Hazırlayan: ŞENAY ÇELİK

Bazen çok fazla fonksiyonel özelliği olmayan materyaller, oyun sırasında çocukların ellerinde hayat bulur. Bir bakmışınız ki kanal değiştirmek için kullandığımız TV kumandası araba veya tren olmus, bir tencere ve tava çocuğunuzun davulu veya baterisi olmus. Çocuklar oyun oynarken veya oyuncaklarını kullanırken, yaratıcılıkta sınır tanımıyorlar. Aslında yeni şeyler keşfederek kendilerine zihinsel ve fiziksel beceriler kazandırıyorlar. Yani oyun ve oyuncaklar, çocukların dünyalarına zenginlik katıyor, yaratıcılıklarını geliştirmelerine yardımcı oluyor. *Davranış Bilimleri Enstitüsü'nden Uzman Psikolog Ayşegül Moral, Memorial Hizmet Hastanesi Psikoloji Bölümü'nden Uzman Psikolog Sevda Sevimli Yurtseven ve Memorial Suadiye Tıp Merkezi Çocuk ve Ergen Psikolojisi Bölümü'nden Uzman Psikolog Elit Bilge Bıyıkoğlu'nun katkılarıyla hazırladığımız dosyamızda oyun ve oyuncakların çocukların gelişimine olan katkılarını bulacaksınız. Uzmanlarımızın önerileri doğrultusunda oyun ve oyuncak seçiminde daha dikkatli olacak, hatta birlikte oyun oynamanın keyfini yaşayacaksınız.*

OYUN

ÇOCUKLAR OYUNLA ÖĞRENIYOR

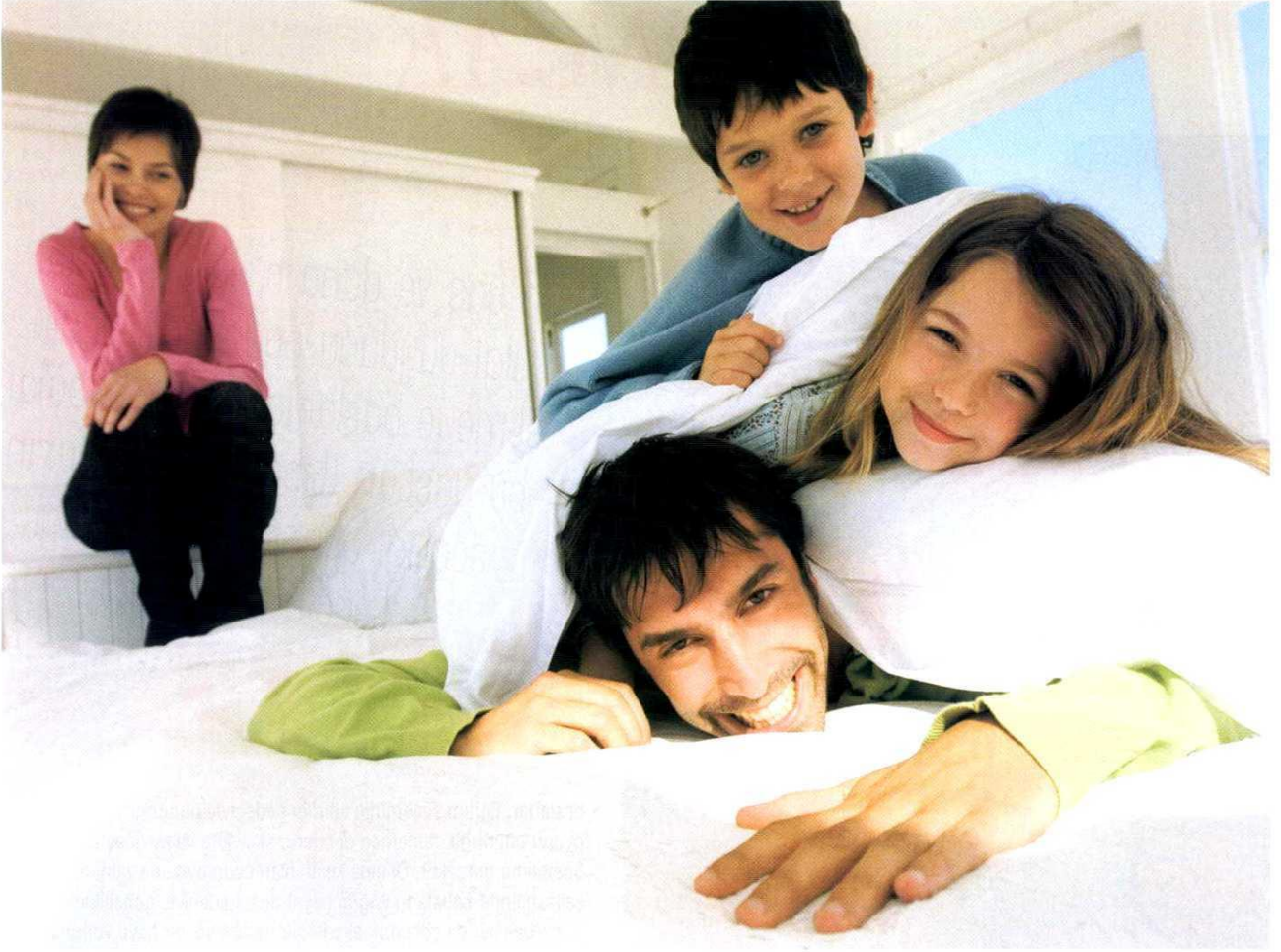
Oyun çocuğun günlük yaşamının önemli bir parçası, onun temel uğraşdır. Çocuk duygularını oyun yolu ile aktarabilir, pek çok şey öğrenebilir. Dünyayı istediği bir şekilde ele alıp kendi kendine deneyimleyerek öğrenebilir, yeteneklerini keşfedebilir ve yeni beceriler kazanabilir. Çocuk oyun oynarken kimse tarafından zorlanmadan, bir yetişkinin baskısı olmadan özgürce bu etkinliğin içindedir. Bu durumda oyun, boş zamanları değerlendirme amaçlı bir faaliyet değil, çocuğun tüm gelişim alanlarını uyaran çok önemli bir ihtiyaçtır. Çocuklar sosyal, duygusal, zihinsel ve fiziksel becerilerini geliştirmek için oyun oynamaya ihtiyaç duyarlar. Oyun çocukların kendi becerilerini test etmeleri için uygun bir ortam sunar. Çocuklara diğer insanlarla nasıl iletişim kuracaklarını öğretir, problemlerini çözmeye ve içsel çatışmalarını çözümlenmeye yardımcı olur. Yetişkinlerin öğretemeyeceği gerçek hayatın korkulu, cüretkar ve çekingen taleplerini öğrenme yoludur. Oyunlar sayesinde çocuk, diğer insanlarla yaşamayı ve yaratıcı düşünmeyi öğrenir. Böylece oyun, çocuğun sağlam bir gelecek oluşturması için önemli temelleri oluşturur.

Oyunun yararları

- * Çocuk oyun oynarken kendi bedeni üzerinde kontrolü öğrenir. Atlama, zıplama, inme, çıkma, bükme, takma, yoğurma, şekil verme, makas kullanma, fermuar açma-kapama, yakalama, tutma gibi kaba ve ince motor becerileri gelişir.
- * Beş duyuyu kullanmayı, el-göz koordinasyonu kurmayı öğrenir.
- * İlişki kurmayı, işbirliğini, paylaşmayı, yardımlaşmayı, yarışmayı, rekabeti öğrenir.
- * Kurallara uymayı, sırasını beklemeyi, toplum içinde nasıl davranması gerektiğini kısacası sosyalleşmeyi öğrenir.
- * Oyun sayesinde iç dünyasında yaşadığı duygu ve düşünceleri daha rahat ve kolay bir biçimde anlatabilme fırsatı bulur.
- * Yorgunluk ve sıkıntılardan kurtulur. Hatta korku ve kaygılar oyun yoluyla tedavi edilebilir.
- * Çocuk öfke ve kıskançlık gibi duygularını dışa vurup bir süre sonra onları yenmeyi başarabilir.
- * Oyun yoluyla empati yeteneği gelişir. Farklı pekçok duyguyu yaşar ve nasıl davranması gerektiğini öğrenir.
- * Kazanma ve kaybetme duygularıyla baş etmeyi öğrenir.
- * Yetişkin davranışlarını taklit ederek gerçek hayata hazırlanır.
- * Oyun yoluyla mantık yürütmeyi, neden-sonuç ilişkisi kurup problem çözmeyi, eşleştirme, sıralama ve kategorize etmeyi öğrenir.
- * Nesnelere tanıma, işlevlerini anlama ve kullanmayı öğrenir.
- * Renk, şekil, boyut, sayı, zaman, mekan, büyük/küçük gibi zıt kavramları öğrenir.
- * Bir amaç doğrultusunda dikkatini toplayabilmeyi öğrenir. Tüm bunlarla birlikte kendini ifade etme yeteneği yani dil becerisi gelişir.

Zeka gelişimi üzerinde oyunun etkileri

Çocukların gelişiminde uyaran çeşitliliği önemlidir. Bu nedenle ne kadar çok çeşit ve özellikte oyuncak, gezilen görülen yer ve ne kadar çok insanla iletişim imkanı olursa çocuğun zeka gelişimi de o kadar olumlu etkilendir. 2-7 yaş arası simgesel oyunlar başlar, bunlar sanki varmışçasına oynanan oyunlardır. Evcilik oyunu, bir fincandan çay içiyormuş gibi yapılması, bir sopanın kılıç gibi hayal edilmesi bu dönemin başlıca oyunlarıdır. 7-8 yaş sonrası kurallı oyunlar başlar,

sosyalleşme burada belirginleşir. Çocuk kurallara uymayı, beklemeyi, paylaşmayı, mücadele etmeyi, risk almayı, yani ötekilerle sosyal anlamda ilişki kurmayı deneyimler. Bunlar aynı zamanda kültürel deneyimler de olmaktadır. Oyun iklimden, cinsiyetten, kültürden ve yaşanan çağdan etkilenir.

Çocukla mutlaka oyun oynayın

Küçük çocuklar kendi kendilerine spontane bir şekilde oyun başlatabilirler, ancak yeni oyunlar oluşturabilme yetenekleri zamanla azalıp yok olabilir. Bu nedenle anne ve babaların çocukları ile oyun oynamaları, yeni oyunlar yaratabilme becerilerini pekiştirecektir. Oyun esnasında çocuk ve anne-baba arasında güçlü bir bağ kurulur. Böylece ebeveynler oyun sırasında çocuklarının duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade edebilmesine yardımcı olup onları daha kolay anlayabilirler. Çocuklarıyla dışarıda oynanabilecek bedensel etkinlikleri (örneğin atlama, tırmanma ya da kumda kazma-kürekle oyun vb.) seçebilirler. Hamur, su, kum ve kil gibi malzemelerle şekil verme ve inşa etmeye dayalı yaratıcı oyunlar oynayabilirler. Küpler, bloklar, kağıt-kartonlar da hayal gücünün gelişmesine yardımcı olur. Parmak boyası ile serbest boyama çalışmaları yapılabilir. Yetişkinleri ve meslekleri taklide dayalı oyunlar oynanabilir. Lego, yap-boz gibi parça-bütün ilişkisini, analiz-sentez, üç boyutlu düşünme gibi zihinsel süreçleri geliştirici oyunlar oynanabilirler. Duyguları dışa vurmaya yönelik, empati kurma becerisini geliştiren hayali oyunlar oynanabilir.

Anne-babaların dikkat etmesi gereken noktalar

- * Oyun sırasında çocuğu yönlendirmek yerine izleyin.
- * Çocuğun istediği oyunu, onun hızına ayak uydurarak oynayın.

- * Çocuğun kendini yeterli hissetmesine izin verin. Her zaman kontrolü ellerinizde tutma çabasıyla güç mücadelesine girmeyin.
- * Oyunu aktif bir şekilde oynayarak, çocuğa ilgi gösterin. Onu överek motive edin ve eleştirip sürekli düzeltmeyin.
- * Soru sormasına izin verin ve bıkmadan cevaplayın.
- * Sorunları hemen çözmek yerine çocuğunuzun tek başına çözebilmesi için ona destek olun.
- * Taklit ve hayal gücüne dayalı oyunlar oynayarak duyguları anlamasına yardımcı olun.
- * Olumsuz davranış ya da sözlerle bulunduğu anda onu görmezden gelip dikkatini farklı bir yöne çekmeyi deneyebilirsiniz.
- * Ancak çok ciddi olumsuz bir durum karşısında oyunu sonlandırmanız gerektiğini açıkça belirtin.

Oyun aile bağlarını güçlendiriyor

Yapılan araştırmalar;

Babasıyla oyun oynayan çocukların, babası oyun oynamayan çocuklara oranla daha geniş bir hayal gücüne ve bilişsel beceriye sahip olduğunu gösterir.

Annesiyle oyun oynayan çocukların, çocuğuyla oyun oynamaya zaman ayıramayan annelerin çocuklarına göre annesiyle daha sağlam/güvenli bir bağ kurduğu ve daha olumlu gelişim gösterdiği tespit edilmiştir.

Ailesiyle beraber oyun oynayan daha büyük çocukların, ailesi oyun oynamayanlara oranla okulla daha olumlu bir bağ kurduğu, ruhsal olarak daha sağlıklı olduğu, arkadaşları ile ilişkilerinin daha güçlü olduğu ve ailevi yakınlıktan daha fazla keyif aldıkları görülür.